

Ronda de mort al Campello

Vora la Illeta, la típica torre mossàrab del Campello, hi havia unes cinc-cents persones. Dues mil més, encara lluny, s'acostaven a poc poc també cap a l'antiga fortalesa des d'on aquell dotze d'octubre el bàndol cristià recordava la conquesta del rei Jaume I amb canonades de foc ataronjat. Els moros acabaven de prendre la platja després d'un combat bregadíssim i avançaven lentament davant una defensa magnífica. Encès amb la brasa d'un puro, i reblit de premsats i grossos masclets, el canó de mentida escopia la càrrega cap a un mar sorprès pels forts impactes i l'embaforador olor de la pólvora cremada. Vora la falsa peça d'artilleria hi havia un caixó metàl·lic amb capacitat per a 40 quilos de pólvora. Eren les vuit i deu del matí. El primer desembarcament organitzat per la Comissió de Festes del Campello era encara un espectacle més entre els centenars de festes valencianes. Prompte esdevindria un carnatge infernal.

Homes quasi nus, estesos i morts. Gent amb les extremitats mutilades, pànic i molta sang, entre crits al·lucinats i curses suïcides. Macabrament, funcionaris d'una funerària replegaven, més avant, fraccions de cossos desmembrats en un radi de cinquanta metres. Trenta-cinc ferits i cinc morts eren el saldo final d'una explosió rapidíssima que havia sacsejat totes les cases del Campello i fins i tot de Sant Joan a les vuit i deu del dilluns.

Els hospitals més pròxims vessaven de ferits. El Provincial, la clínica Vistahermosa, l'hospital de l'Insalud de la Vila Joiosa i el d'Alacant, que va arribar a atendre 32 persones. Quasi tots els ferits de gravetat ho foren per impactes en vísceres, per cremades intenses o per esgarraments dels membres. La situació d'alerta davant el perill de fortes pluges torrencials havia permès una mobilització ultraràpida dels vehicles policials i de Protecció Civil que, auxiliats per nombrosos cotxes particulars, impediren que la catàstrofe es dessagnara encara més.

Esdevien víctimes mortals de la major tragèdia pirotècnica del país els mutxamelers Rafael Alberola Martínez, Rafael Climent Tena i Joan Carles Aracil Fuentes, el zamorà Manuel Nicanor Rodríguez Pérez, treballador d'Iberia i veí de Torrejón de Ardoz, que passava les vacances al Campello, i el guàrdia civil, Diego Igual Casca-

El dotze d'octubre quedarà gravat en la història del Campello i dels valencians com el dilluns negre. La jornada de pólvora que acabà amb la vida de cinc festers. Les investigacions només han començat, però tot apunta cap a les diverses imprudències, en l'origen d'un tràgic balanç.

Ismael López

amb el dolor i la tragèdia puguem perdre alguna cosa que després costaria moltíssim de recuperar. Tindrem un nou desembarcament el 1988 com a digne homenatge als nostres veïns morts».

Del 1971 fins ara quinze persones han mort a causa de la festa. Prop de cinc-cents ferits han patit les conseqüències de la pirotècnica valenciana, tant al carrer com als tallers. Disset anys de caigudes, esclafits i colors salvatges a una mitjana de trenta ferits anuals. La masacre del Campello és, en aquest temps, la més brutal, la que suma més víctimes.

les, murcià, membre de la comparsa Els Marinos i número del quarter de la localitat. Josep Vicent Blasco Garcia seguia el passat divendres, segons l'informe mèdic, «ja pràcticament mort». Va ser el preu negre de la inseguretat...

El dimarts, dia 13, en un ple de l'ajuntament campeller es suspènien totes les festes, però també s'hi havia acordat solemnement, contra la por i l'oblit, «tornar a celebrar l'any que ve de nou la nostra festa. Impedir que

El gir del canó

Antoni Femenia té una casa de vídeos amb el germà. Damunt del taullell estàn sobres i sobres de fotografies replegades en l'amarga jornada. Antoni assenyala el seu cotxe. Damunt el capó i el sostre hi ha partícules menudes. «Són restes humanes». Femenia gravava per a l'Ajuntament el desembarcament moro. «Quan vaig girar per a filmar un altre pla, es produí la violenta

explosió. Vaig decidir de continuar gravant tot allò. Era una tragèdia indescriptible, però jo sabia confusament que gravant-la feia una cosa positiva».

De forma provisional les diligències sobre l'esdeveniment seran dutes per Alberto Facorro, titular del jutjat d'instrucció núm. 5 d'Alacant. Amalia Basanta Rodríguez, fins ara titular del jutjat d'instrucció núm. 2, que havia començat les investigacions, ha estat destinada de nou a les Canàries, després de passar només 24 dies en aquesta plaça. La jutgessa ordenà al Servei d'Informació de la Comandància de la guàrdia civil, encarregat del comunicat sobre explosius, l'obertura d'un minucios informe que determinarà si el sinistre responsabilitza o no persones concretes o entitats públiques. Així mateix, qualsevol responsabilitat subsidiària derivada de les investigacions.

La mort de cinc fusters, com a conseqüència de diverses imprudències.

masclats, es ficara en el caixó de la pólvora, espurna que també podria procedir d'un arcabús; o que l'ona expansiva del petit canó, que es podia haver recalfat, fera, per ones simpàtiques, rebentar la caixa on s'emmagatzemava la pólvora. La Guàrdia Civil comentava que «la investigació judicial determinarà finalment la causa, però no hi ha dubte —precisaven— que el percutor de la gran explosió va ser una espurna».

Els quilos de pólvora depositats en el cofre de ferro difícilment s'haurien pres —i més difícilment per simpatia— si no hagués estat la caixa oberta. De tota manera, arcabús, masclat o canó, la tapa oberta imprudentment era un blanc fàcil per a la més diminuta flama.

Al començament de la batalla festera quaranta quilos s'allotjaven a dins. En el moment d'esclatar només en restaven uns quinze. Si la caixa haguera explotat plena, el resultat hauria estat inenarrable. I encara així, la sort va ajudar. Un vent en contra i el desembarcament musulmà obligaren a canviar la posició del canó que, en la nova posició quedà darrere de la Illeta. El caixó mortal estava al costat de la paret. «Això és el que va salvar de morir moltíssima més gent», deia Joan Carles Carratalà Aracil, president de la Comissió Festera del Campello. Perquè, abans, el canó apuntava cap al públic, mentre que en produir-se l'explosió, s'estavellà contra la paret de la torre i no contra els espectadors».

L'espurna detonant

Un ancià, Rafael, és el testimoni principal per als jutges. Membre de la comparsa «Els Templers», el veterà fester va avisar repetidament a diversos tiradors que disparaven els arcabussos massa prop de la pólvora. Desoït, Josep Carles Carratalà, que es trobava prop del canó, subratllà les recomanacions de prudència. «Prevenint el perill ens hi vam allunyar». Una mica després, quan el mutxameler «ja s'havia cansat d'avisar que s'estava fent malament, la brutal explosió ens va deixar atònits».

D'altra banda, Ferran Ripoll Aracil, alcalde de Mutxamel, despullava qualsevol resta d'incògnita sobre la defecuositat del canó o de la caixa de pólvora. «El caixó era hermètic i permetia una utilització segura, exempta quasi de possibles errors de manipulació. Inclús els petards i masclats posseeixen una cuirassa de metall que impedeix pràcticament el risc».

«Un descuit o algun error» podia

ser, per a Virginio Fuentes, governador civil, la causa accidental de la carnisseria. Fuentes reconeixia la dificultat per «poder eliminar aquestes desgràcies» i demanava als fusters «un augment de la disciplina i un major control intern per intentar que es redueixen al mínim».

En les festes de Mutxamel Josep Sala Torregrossa s'encarrega de vigilar el canó d'Els Templers i de protegir el baül de la pólvora dels arcabussers i del públic. Josep Sala observà una certa confusió entre els que disparaven els arcabussos. En un llit de l'Hospital Provincial, ferit en les cames per metralla incandescent, Sala Torregrossa afirma que «algun arcabús va ser probablement l'origen de l'accident». Una pistonada amb espurna de les que per la culata llancen aquestes armes, tocà potser la caixa de pólvora i passà el que ha passat».

La protecció necessària

Una caixa oberta i un arcabús massa pròxim, potser. Però, d'altra banda, encara no s'han dissipat els dubtes sobre qui era el vertader responsable dins el bàndol cristià, de l'artilleria i de la pólvora. A Mutxamel les fonts festeres diuen que «l'encarregat real del canó ni hi era». Que l'home que hauria d'haver atès «la batalla» era absent.

«Els que vingueren van ser els convidats a participar. I van venir els que havien de venir» diu Vicent Baeza i Buades, l'alcalde del Campello. Per al responsable municipal, «totes les persones que es trobaven manejant el canó dilluns són veteranes de la festa, gent experimentada en els desembarcaments». Unes altres fonts municipals assenyalen, en canvi, «molta improvisació» i acusen el PSI, Partit Socialista Independent, de Vicent Baeza, d'haver escatimat informació a la Comissió de Govern i a unes altres instàncies de l'Ajuntament sobre la formació de la Comissió de festes.

Josep Lluís González, regidor d'UPV i membre de l'esmentada Comissió de Govern apunta, en contrast amb l'alcalde, «la nostra manca d'experiència en el tema. Les festes —afegeix— són complicades ací i hi han intervingut massa persones i molts organismes. El vertader problema és que no hi hagué la protecció que calia. En el vídeo es veuen moltes coses, s'aprecien molt bé un seguit d'errors. D'altra banda —es pregunta—: ¿Què feia l'alcalde dirigint el desembarcament? La seua presència allí no era lògica».

CARRATALÀ

Amalia Basanta i ara Alberto Facorro han replegat per a les diligències un complet material fotogràfic sobre els fets, com també una còpia de la pel·lícula que n'ha gravat Antoni Femenia. Només abandonen l'hospital, els ferits hauran de declarar com a testimonis.

El canó no va tenir la culpa. S'ha trobat totalment intacte a pocs metres del primer emplaçament.

Es barallen dues hipòtesis: que alguna espurna, eixida d'un dels potents